



LEADERSHIPUL CHINEZ: PROVOCAREA SAU DESTINUL SECOLULUI XXI?

CHINESE LEADERSHIP: CHALLENGE OR DESTINY OF THE 21ST CENTURY?

*Drd. Diana SOARE**

Rezumat: Leadershipul chinez se remarcă în societatea internațională contemporană ca o guvernare ce posedă trăsături particulare și care impune o analiză specială. Luând în considerare împrejurările prezente, statele sunt puse în fața unor alegeri care se află sau nu în antiteză cu perspectiva de conducere chineză. În acest context global, China va fi provocarea sau destinul unei lumi frământate de tensiuni economice și politice? În analiza problemei, se vor avea în vedere noțiunea de leadership și teoriile ce o studiază. De asemenea, se va sublinia leadershipul chinez punându-se accentul pe anumite elemente ce îi conferă unicitate, urmând a se evidenția viziunea pe care o expune China în contextul actual. Astfel, se conturează o radiografie a conducerii chineze moderne și implicările acesteia în viitor.

Cuvinte cheie: China, diplomație, leadership, ordine internațională, provocare.

Abstract: Chinese leadership stands out in contemporary international society as a government that possesses particular features and requires special analysis. Given the current circumstances, states are faced with choices that may or may not be antithetical to the Chinese leadership perspective. In this global context, will China be the challenge or the destiny of a world troubled by economic and political tensions? In the analysis of the problem, the notion of leadership and the theories that study it will be considered. Also, the Chinese leadership will be emphasized by emphasizing certain elements that give it uniqueness, and the vision that China exhibits in the current context will be highlighted. Thus, an x-ray of modern Chinese leadership and its implications for the future emerges.

Keywords: China, diplomacy, leadership, international order, challenge.

1. Introducere

Conceptul de leadership prezintă o paletă largă de abordări teoretice prin care se urmărește definirea acestuia. Unii cercetători îl califică drept o trăsătură particulară a comportamentului persoanei ce posedă această calitate, în timp ce alți specialiști îl consideră un proces de sine stătător, care are în nucleul său relaționarea.

De-a lungul timpului, evoluția determinării noțiunii de leadership a fost influențată de diferiți factori precum contextul politico-militar, percepția societății asupra ordinii mondiale ș.a.m.d. Moore consideră leadershipul ca abilitatea de a transmite voința și a primi în schimb

* Școala Națională de Studii Politice și Administrative, București, email: soarediana777@yahoo.com.



cooperarea, loialitatea și respectul celorlalți.¹ Stogdill l-a definit ca un mecanism de influențare a activităților unui colectiv organizat în raport cu obiectivele stabilite și de cele realizate de acesta.²

Potrivit lui Knorr trăsăturile esențiale ale leadershipului rezidă în lipsa coerciției și al fluxului reciproc de beneficii.³ Pe de altă parte, Northouse a concentrat cele mai importante aspecte ale leadershipului, definindu-l ca un proces ce implică influență, în cadrul unui grup ce are ca scop atingerea anumitor obiective.⁴

Din perspectiva teoriilor privind leadershipul, s-au dezvoltat următoarele:

- **Teoria „marelui om”/„liderului înnăscut”/„a sângelui albastru”:** Potrivit acesteia, liderii se nasc cu toate caracteristicile specifice, devenind inevitabil, oameni importanți. Carlyle a susținut în teoria sa că oamenii mari s-au născut astfel, nu s-au format în acest mod.
- **Teoria liderului antrenat (1904-1947):** În acest caz, oamenii dețin anumite trăsături specifice la naștere, care se pot dezvolta prin exercițiu și studiu, fiind produsul educației oferite.
- **Teoria contingenței (1950-1960):** Astfel, liderii sunt creați de situațiile din viața reală, fiind de mai multe tipuri și neexistând unul general pentru toate problemele.
- **Teoria comportamentală (1950-1980):** Acesta se bazează pe un comportament diferit al persoanei în funcție de dobândirea sau nu a calității de lider.
- **Teoria tranzacțională (1970-1980):** Aici, liderii sunt legați în mod direct de sistemul de recompensă și pedeapsă.
- **Teoria transformațională:** În cadrul acesteia, se prevede ca element esențial legătura pe care o realizează liderul cu comunitatea sa.

Având în vedere teoriile de mai sus, cercetările surprind existența unei diversități de concepte abordate asupra a ceea ce cuprinde *leadershipul* și cum se realizează. Astfel, se observă lipsa unui consens în literatura de specialitate cu privire la o definiție expresă a termenului de *leadership*, împrejurare evidențiată prin diversele noțiuni analizate anterior.

¹ Moore, B., (1927). The May conference on leadership. *Personnel Journal*, 6, pp. 124–128.

² Stogdill, R., (1950). Leadership, membership, and organization. *Psychological Bulletin*, vol. 47(1), p. 1-14.

³ Knorr, K., (1975). *The Power of Nations: The Political Economy of International Relations*, Basic Books, New York.

⁴ Northouse, G., (1997). *Leadership: Theory and Practice*. Thousand Oaks, Sage Publications.



2. Valențele leadershipului chinez

Diplomația secolului al XXI-lea se proiectează ca o perioadă a provocărilor internaționale, printre care se conturează apariția unor actori nonstatali, a puterilor emergente, proliferarea nucleară ș.a.m.d. În acest context, se remarcă școlile diplomatice americană (Obama, Trump, Biden), chineză (Xi Jinping), indiană (Modi), europeană (Merkel, Macron, Tusk) și rusă (Putin). Printre modalitățile utilizate de acestea se evidențiază diplomația forței și a acțiunii unilaterale, utilizarea condiționării diplomatice energetice etc.

China acestui secol stăpânește un ritm economic impresionant, fapt posibil prin introducerea principiului „politicii de deschidere”⁵ (开放政策) și cea a „pașilor mărunți” (小台阶), care au permis investiții străine substanțiale, reindustrializarea și re tehnologizare acesteia. În plus, prin aspirația de supremație asupra Mării Chinei de Sud și implicarea constantă în conflictele internaționale, aceasta și-a afirmat poziția pe scena internațională.⁶ Legătura dintre domeniul economic și cel militar este esențială. De asemenea, conducerea chineză se bazează pe o gamă de instrumente de diplomație publică, care au ca scop principal menținerea unei anumite imagini în comunitatea internațională. Astfel, din 2013 China a pornit într-o nouă etapă care implică o nouă cale de modernizare și de ordine internațională.

La începutul primului său mandat, Xi Jinping a continuat ideea visului chinez (中国) bazat pe o întărire a sentimentului de comunitate conform căruia Republica Populară Chineză trebuie să devină o superputere pe scena internațională din punct de vedere economic, comercial și militar. Acest vis a fost dublat de aspirația proprie de a renaște statul chinez și de a-l situa la vârful ordinii mondiale, alegând „drumul spre reînnoire” (更新的道路) pentru atingerea acestui obiectiv. Folosind astfel de metafore și comparații, președintele Xi a însuflețit poporul oferindu-i un țel comun ce se află deasupra existenței lui.

De asemenea, conceptul unei „comunități a destinului comun” (共同的未来社区)⁷ împreună cu cea a „civilizației spirituale” (思想上的文明) sunt utilizate de președintele Xi pentru crearea unei paradigme a destinului comun la care să adere poporul, în folosul poporului. Se observă folosirea unui limbaj care să transmită unitate, atingerea unui scop măreț și a supremației în ordinea internațională.

În celebra definiție a lui Clausewitz, se remarcă faptul că războiul reprezintă continuarea politicii cu ajutorul altor instrumente. Pentru acest

⁵ Deng Xiaoping (邓小平) în anul 1978 a realizat un melanj al teoriilor capitaliste cu cele socialiste.

⁶ Xi Jinping holds phone call with British Prime Minister Starmer disponibil la <http://news.xinhuanet.com> accesat la 01.08.2024.

⁷ Xinhua, “Full Text of Resolution on Amendment to CPC Constitution,” 2017, disponibil la http://www.xinhuanet.com/english/2017-10/24/c_136702726.htm, accesat la 03.08.2024.



lucru, este esențială o conștientizare a cadrului economic și politic în care este prielnic realizarea atacului. În cazul Chinei, conceptul de maraton folosit de Liu Mingfu⁸ exemplifică cel mai bine perspectiva acesteia asupra modalității de cucerire. De asemenea, această idee este concentrată de Sun Tzu în Arta Războiului, și anume:

„să lupți și să câștigi toate bătăliile purtate nu reprezintă suprema excelență; suprema excelență constă în zdrobirea rezistenței inamicului fără luptă.”⁹

Tot el surprinde dezinformarea ca o modalitate de control asupra inamicului. Acesta accentuează faptul că arta războiului este bazată pe înșelătorie. Capacitatea trebuie tradusă în exterior ca incapacitate, activitatea în pasivitate, apropierea în depărtare iar depărtarea în apropiere.

De asemenea, gândirea chineză se observă și în cadrul diplomației prințului manciurian Qiyong. Acesta s-a concentrat pe construirea unei relații cu Sir Henry Pottinger, reprezentantul Marii Britanii, prin intitularea sa ca „prieten drag și intim”, oferirea de cadouri etc. Eforturile depuse de negociatorul chinez făceau parte dintr-un plan tactic în care fiecare acțiune era proporțională în vederea atingerii obiectivelor. În urma interacțiunii celor doi, au rezultat două tratate și anume Tratatul de la Nanjing și cel de la Bogue.

Totodată, stratagema orașului părăsit¹⁰ folosită de liderul Mao în situația amenințării războiului nuclear accentuează regia diplomatică bazată pe un control psihologic al contextului și a parcurgerii clasicilor chinezi. De asemenea, în cadrul conflictului cu Statele Unite ale Americii, acesta a tradus anumite împrejurări în termeni folosiți în jocul *wei qi*. În cadrul acestuia, este esențială stăpânirea artei de încercuirea strategică a adversarului, care presupune o flexibilitate și o anticipare a mișcărilor sale.

Deng Xiaoping a utilizat și el concepte precum „căutarea adevărului în fapte” (实事求是) și „gândirea pe cont propriu asupra lucrurilor” (独立思考事物), ce au devenit principii de bază pentru construirea Chinei de astăzi. Programul său „reformă și redeschidere” (改革开放) evidențiază aspirația acestuia către modernizare, economie de piață și deschidere. În plus, Filozofia lui Jiang Zemin, recunoscută și ca teoria celor „Trei Reprezentări” (三个代表) a dezvoltat programul de reformă și a negociat intrarea Chinei în Organizația Mondială a Comerțului. Totodată, liderii Hu Jintao și Wen Jiabao au aderat la ideea unei societăți „cu o situație materială relativ bună”.

⁸ Cartea purtând denumirea de „Visul Chinei” și având ca autor pe Liu Mingfu surprinde ideea “maratonului de o sută de ani”, la sfârșitul căruia China va fi cel mai puternic stat din lume.

⁹ Tzu, S. (2017). Arta Războiului, p. 10.

¹⁰ Poveste clasică în Cronica celor trei regate, conferită lui Zhuge Liang. Se reșatează modul în care un comandant a rezistat în fața unei armate superior numeric prin comparație cu a lui.



Astfel, se remarcă legătura strânsă ce se realizează pe tot parcursul istoriei între filozofia și literatura chineză și politicile de guvernare ale liderilor. În plus, se observă faptul că strategia chineză este caracterizată de analiza înclinației situațiilor pe termen lung, a alternativelor și a hotărârilor. Așadar, se evidențiază că doctrina militară se folosește dincolo de sfera ei, fiind aplicată și în cea economică, politică și diplomatică, dovedindu-se în aceeași măsură de eficientă în orice fel de conflict.

3. Contextul actual al leadershipului chinez

În prezent, situația la nivel global se caracterizează prin volatilitate, instabilitate și nesiguranță. Incertitudinile politice, militare și economice au capacitatea de a schimba perspectiva în societatea internațională contemporană. Conflictul deschis din Orientul Mijlociu, criza războiului din Ucraina, intrarea Europei Occidentale în recesiune sunt câteva dintre problemele care mențin tensiunile geopolitice. Pentru a analiza leadershipul chinez, este necesar a studia contextul actual în care acesta se desfășoară luând în considerare atât sfera economică, cât și pe cea militară pentru o imagine de ansamblu.

Într-un raport al Consiliului Național de Informații al SUA intitulat „Global Trends 2025-A Changing World”, s-a anticipat o transformare revoluționară a ordinii mondiale. Potrivit Fogel, între 2000 și 2040, China va crește de la 11% la 40% din PIB-ul global, iar USA se vor micșora la doar 14% din el. Având în vedere aceste valori, se presupune că economia Chinei va fi aproape triplă față de economia Statelor Unite în 2040.¹¹

În plus, potrivit lui Wu și Liu, începând cu jumătatea anului 2018, statul chinez a avut capacitatea de a pune în aplicare guvernarea informală, prin scăderea proporției de cofinanțare la AIIB (Banca Asiatică de Investiții în Infrastructură), creșterea suprapunerii dintre împrumuturile AIIB și investițiile BRI și comasarea puterii decizionale asupra președintelui.¹²

În figura de mai jos preluată din informarea UN DESA a situației economice mondiale, se observă investițiile globale din perioada 2011-2023, care se află pe o direcție descendentă, afectate printre altele de riscurile geopolitice.¹³

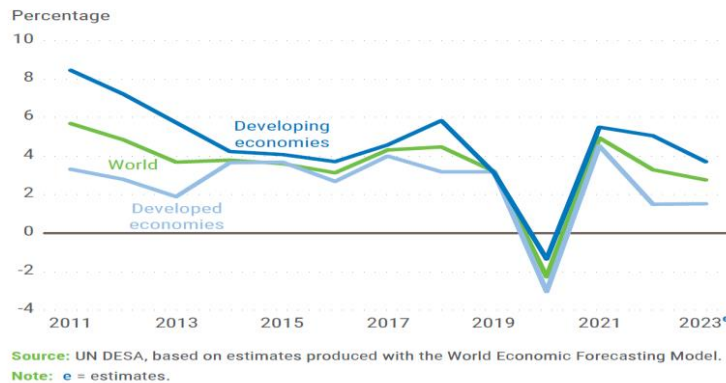
¹¹ Fogel, R., (2010). “\$123,000,000,000,000.”, Foreign Policy, no. 177, pp.70–75.

¹² Liu, H., Wu, T., (2023). Informal governance and China’s influence in the Asian Infrastructure Investment Bank, The Pacific Review.

¹³ UN DESA, World Economic Situation and Prospects: June 2024 Briefing, no. 181.



Annual investment growth



De asemenea, în primăvara anului curent, Budapesta a contractat cel mai mare împrumut de la trei bănci chinezești, conform DefenseRomania, în scopul dezvoltării infrastructurii, a domeniului energetic și nuclear. Totodată, aceasta găzduiește trei constructori germani de mașini și anume Daimler, BMW și Volkswagen. Potrivit Financial Times, producătorii auto germani avertizează cu privire la amenințarea unui război comercial între Uniunea Europeană și cea mai mare piață auto din lume. Președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, a solicitat, în toamna anului 2023, tuturor companiilor din UE să limiteze riscul față de economia chineză. Cu toate acestea, investițiile germane în China, predominant provenite de la producătorii de automobile, prezintă o creștere față de anul precedent. Este interesant de subliniat această situație având în vedere că anul trecut guvernul german a adoptat și prima strategie pentru China cu scopul diversificării piețelor de export și a furnizorilor.

Totodată, în cadrul unui eveniment recent, ministrul ungar de externe Peter Szijjarto a specificat că hotărârea Ucrainei de a opri livrările Lukoil către Budapesta și Bratislava reprezintă o decizie a Bruxellului, în timp ce Lukoil a fost de acord să-și vândă participația în mai multe proiecte petroliere din Kazahstan către Sinopec pentru \$1.2 miliarde, în cel mai recent dintr-un șir de investiții chineze. În plus, cel mai mare producător de litiu, Compania Albermarle, solicită susținere pentru a rezista în fața industriei chinezești.¹

Astfel, se remarcă o anumită dependență a statelor față de a doua cea mai mare economie a lumii, ce implică schimbări de natură politică, culturală și economică.

Din punct de vedere militar, se observă un progres științific și tehnologic, susținut de viziunea președintelui Xi Jinping, care și-a propus o

¹ „Ungaria vede o conspirație a Ucrainei cu UE privind embargoul țițeiului din Rusia către Budapesta”, disponibil la https://www.defenseromania.ro/ungaria-vede-o-conspiratie-a-ucrainei-cu-ue-privind-embargoul-titeiului-din-rusia-catre-budapesta_629565.html accesat la 10.08.2024.



cronologie clară a dezvoltării națiunii², având ca apogeu mijlocul acestui secol. Ca bază teoretică, se evidențiază Cartea Albă privind Strategia Militară a Chinei, doctrina militară fiind definită în cadrul ei ca o „strategie defensivă activă” (主动防御策略)³, ceea ce se definește ca lipsa inițierii unui război, în absența unui atac.⁴

Pe de altă parte, Cheung surprinde care sunt amenințările cu care se confruntă Republica Chineză, din perspectiva amiralului Armatei de Eliberare a Poporului (PLA), Sun Jianguo, și anume: invazia, compromiterea creșterii economice și întreruperea extinderii socialiste a Chinei. Având în vedere riscurile, industria de apărare chineză a suportat transformări devenind o prioritate politică, chestiunile militare prezentând un caracter esențial pentru construirea unui stat capabil, care îmbină strategia defensivă și tacticile coercitive în scopul realizării obiectivelor propuse.

Totodată, orientarea președintelui chinez este dublată printre altele și de poziționarea geostrategică a statului, care îi permite un grad ridicat de influență asupra țărilor asiatice. Conform lui Mussetti, forța unui stat este rezultatul sumei dintre *soft power* și *hard power*, în timp ce dominația sa este produsul acestora. Prin urmare, potrivit Raportului Anual al Congresului Statelor Unite ale Americii din 2010, progresul științific asociat cu realizările economice au susținut Republica Populară Chineză în procesul de transformare a sferei militare a acesteia.⁵

În figura de mai jos preluată de la Institutul Internațional pentru Studii Strategice, este subliniată creșterea anuală a bugetului apărării Chinei în comparație cu Statele Unite ale Americii.⁶

² Se evidențiază punerea în practică a conceptului de „armată puternică” (强大的军队).

³ China's Military Strategy (2015), The State Council Information Office of the People's Republic of China, Beijing, disponibil la https://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2015/05/27/content_281475115610833.htm accesat în data de 19.08.2024

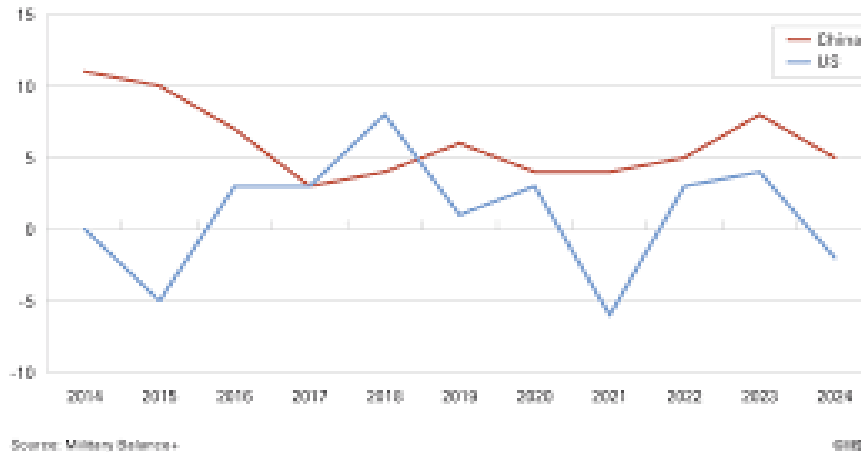
⁴ Fravel, T., (2019). Active Defense - China's Military Strategy since 1949, Oxford: Princeton University Press.

⁵ Annual Report to Congress (2010). “Military and Security Developments Involving the People's Republic of China.”

⁶ „Military balance”, disponibil la <https://www.iiss.org/the-military-balance-plus/> accesat la 14.08.2024.



**China and the United States:
annual defence budget growth, 2014–24 (real, % ch yoy)**



Este important de subliniat și discuția purtată între ministrul de externe Wang Yi și omologul său rus Serghei Lavrov, în cadrul summitului miniștrilor de externe ai Asociației Țărilor din Asia de Sud-Est, privind teme precum pacea și securitatea lumii, fără a specifica însă existența sau nu a unui plan pentru elaborarea unei alternative la Organizația Tratatului Atlanticului de Nord pentru regiunea Eurasiei.⁷

Astfel, creșterea economică și militară a Chinei surprinde continuarea ascensiunii și afirmarea strategiei sale, precum și o implicare pe plan internațional ce influențează balanța puterii.

Concluzii

Potrivit lui Tammen et al. este previzibil noul concurent al hegemoniei continue americane. Totodată, Cooper accentuează rolul Chinei în raport cu Statele Unite, surprinzând faptul că administrația Trump a evidențiat concurența dintre Statele Unite, China și Rusia, iar administrația Biden a menținut Republica Populară Chineză drept o provocare, ambele reținând situația actuală a ascensiunii chineze.

Ordinea internațională actuală se prezintă ca un melanj al actorilor puternici și slabi, care au abordări și valori diferite, fie ele occidentale sau nu. Ea nu este fixă, limitată și susținută de o singură emisferă a globului. Într-un astfel de context, statele care aspiră la înlocuirea ordinii și-au ocupat locurile în forumul internațional, au adus cu ei riscuri, reguli noi și expun societății aspirațiile lor pentru implementarea ideilor și realizarea unui nou sistem internațional.

⁷ În plus, în luna iulie a anului curent, 14 facțiuni palestiniene au semnat la Beijing un acord privind reconcilierea. Însă, potrivit E.S. ambasadorul Reuven Azar, într-un interviu acordat pentru DefenseRomania, chinezii nu au practică în gestionarea politicii palestiniene.



Creșterea economică a Chinei a permis transformarea acesteia într-un candidat militar capabil să influențeze situația geopolitică și de securitate, atât regională, cât și mondială. Dacă va deveni provocarea sau destinul secolului XXI, va depinde de mutările făcute pe plan internațional, capacitatea de încercuire a pieselor oponentilor, cucerirea unor porțiuni cât mai mari și utilizarea prudentă a avantajelor relative. Intuirea intervențiilor adversarilor în scopul reducerii posibilităților strategice de mutare în spații goale reprezintă răspunsul la problema analizată în cadrul acestui articol.



BIBLIOGRAFIE

- ACHARYA, A. (2014). *The End of American World Order*, Cambridge, Polity Press;
- ANNUAL REPORT TO CONGRESS (2010). *Military and Security Developments Involving the People's Republic of China* disponibil la https://dod.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/2010_CMPR_Final.pdf;
- BLANCHETTE J., MEDEIROS, E. (2022). *Xi Jinping's Third Term*. *Global Politics and Strategy*, vol. 64, Issue 5;
- CHINA'S MILITARY STRATEGY (2015). The State Council Information Office of the People's Republic of China, Beijing disponibil la https://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2015/05/27/content_281475115610833.htm;
- CHEUNG, T. (2018). *China's Rise as a Global Military Technological Power: Geo-Strategic and Geo-Economic Implications*, University of Paris I – Panthéon – Sorbonne, Paris;
- COOPER, Z. (2023). *The Transformation of the Liberal International Order*, Y. Hosoya and H. Kundnani (eds.), *The Transformation of the Liberal International Order*, Springer Briefs in International Relations;
- XINHUA, "Full Text of Resolution on Amendment to CPC Constitution," 2017, disponibil la <http://news.xinhuanet.com>;
- ELLIOT, J., SIMON, W. (2011). *Steve Jobs: Leadership pentru o nouă generație*, Ed. Publică;
- FLOCKART, T. (2016). *The coming multi-order world*, *Contemporary Security Policy* vol. 37, no. 1;
- FOGEL, R., (2010). "\$123,000,000,000,000.", *Foreign Policy* no. 177, *Handbook of International Relations*, second edition, ed. Walter Carlsnaes, Thomas Risse and Beth A. Simmons, Ed. SAGE;



- FRAVEL, T. (2019). *Active Defense - China's Military Strategy Since 1949*, Oxford: Princeton University Press;
- KISSINGER, H. (2018). *Despre China*, Ed. Comunicare.ro;
- LIU, H. WU, T. (2023). *Informal governance and China's influence in the Asian Infrastructure Investment Bank*, The Pacific Review;
- KNORR, K. (1975). *The Power of Nations: The Political Economy of International Relations*, Basic Books, New York;
- KUPCHAN, C. (2012). *No One's World*, Oxford, Oxford University Press;
- MAXWELL, J. (2012). *Cele 5 niveluri ale leadershipului: Metode Testate pentru a-ți atinge potențialul*, Ed. Amaltea;
- MOORE, B. (1927). *The May conference on leadership*. Personnel Journal, 6;
- MUSSETTI, M. (2023). *Roza geopolitică*. Ed. Militară, București;
- NORTHOUSE, G., (1997). *Leadership: Theory and Practice*. Thousand Oaks, Sage Publications;
- PILLSBURY, M. (2020). *Maratonul de o sută de ani. Strategia secretă a Chinei de a înlocui SUA ca superputere globală*, Ed. Niculescu;
- STADEN, A. van (2008). *De roep om leiderschap in de international politiek: zijn de grote staatslieden verdwenen?* Assen: Van Gorcum;
- STOGDILL, R. (1950). *Leadership, membership, and organization*. Psychological Bulletin, vol. 47(1);
- TZU, S. (2017). *Arta Războiului*, Ed. Cartex;
- ZHEN, H., Paul, T. (2020). *China's Rise and Balance of Power Politics*, The Chinese Journal of International Politics, vol.13, Issue 1, Spring.

